

БОСНА И ХЕРЦЕГОВИНА
РЕПУБЛИКА СРПСКА
ВРХОВНИ СУД РЕПУБЛИКЕ СРПСКЕ
БАЊА ЛУКА
Број: 71 0 П 145138 18 Рев
Бања Лука, 23.10.2018. године

Врховни суд Републике Српске у вијећу састављеном од судија Дарка Осмића, као предсједника вијећа, Росе Обрадовић и Сенада Тице, као чланова вијећа, у правној ствари тужитеља „С.“ д.о.о. Б.Л., Улица ..., кога заступа Р.Ћ., адвокат из Б.Л., против туженог М.Б. из Б.Л., Улица ..., кога заступа В.К., адвокат из Б.Л., ради регресног потраживања, вриједност спора 47.962,00 КМ, одлучући о ревизији тужитеља и о ревизији туженог против пресуде Окружног суда у Бањој Луци број 71 0 П 145138 17 Гж 2 од 9.11.2017. године, на сједници одржаној 23.10.2018. године, донио је

ПРЕСУДУ

Ревизија тужитеља се усваја и пресуда Окружног суда у Бањој Луци број 71 0 П 145138 17 Гж 2 од 9.11.2017. године преиначава у одбијајућем дијелу (став 3. изреке) тако, што се обавезује тужени да тужитељу исплати износ од 34.894,83 КМ и законску затезну камату на овај износ, за период од 28.6.2012. године до 31.5.2016. године, у износу од 28.636,46 КМ, као и у дијелу одлуке о трошковима поступка (став 2. изреке) и тужени се обавезује да тужитељу накнади трошкове поступка у износу од 8.296,50 КМ, све у року од 30 дана од дана достављања ове пресуде.

Ревизија туженог се одбацује као недозвољена.

Захтјев туженог за накнаду трошкова састава одговора на ревизију, се одбија.

Образложење

Првостепеном пресудом Основног суда у Бањој Луци број 71 0 П 145138 17 П 2 од 24.5.2017. године, обавезан је тужени да тужитељу исплати износ од 47.962,00 КМ, са законском затезном каматом у износу од 41.616,85 КМ, за периоде назначене у изреци пресуде, уз обавезу накнаде трошкова поступка у износу од 6.704,10 КМ.

Другостепеном пресудом Окружног суда у Бањој Луци број 71 0 П 145138 17 Гж 2 од 9.11.2017. године, жалба туженог је дјелимично усвојена и првостепена пресуда преиначена и тужени је обавезан да тужитељу, по основу регресног потраживања, исплати износ од 13.067,17 КМ и законску затезну камату у износу од 12.980,33 КМ обрачунату на појединачно наведене износе и за периоде назначене у ставу првом изреке пресуде, а одбијен је захтјев за исплату, по истом основу, износа од 34.894,83 КМ и законске затезне камате за период од 28.6.2012. године до 31.5.2016. године у износу од

28.636,46 KM, те је преиначена и одлука о трошковима поступка и одлучено је да свака странка сноси своје трошкове поступка.

Тужитељ ревизијом побија другостепену пресуду у одбијајућем дијелу и у дијелу одлука о трошковима поступка, због погрешне примјене материјалног права и предлаже да се побијана пресуда у том дијелу преиначи и првостепена пресуда потврди или укине и предмет врати на поновно суђење уз накнаду трошкова поступка.

Тужени у одговору на ревизију тужитеља предлаже да се ревизија одбије и да му тужитељ накнади трошкове састава одговора на ревизију у износу од 1.125,00 KM.

Тужени ревизијом побија другостепену пресуду у дијелу одлуке о трошковима поступка, због повреда одредаба парничног поступка и предлаже да се пресуда преиначи и да му се досуде трошкови поступка сразмјерно успјеху у спору као и трошкови састава ревизије и таксе на ревизију.

Тужитељ у одговору на ревизију туженог предлаже да се ревизија одбаци као недозвољена.

Ревизија тужитеља је основана.

Предмет спора у овој парници је захтјев тужитеља, који је намирио потраживање повјериоца (даваоца кредита), за регресно потраживање износа од 47.962,00 KM и обрачунатих камата у износу од 41.616,85 KM, у односу на туженог као главног дужника.

Расправљајући о тужбеном захтјеву тужитеља првостепени суд је утврдио, да су 30.6.2010. године „Н.Б.“ а.д. Б.Л., као давалац кредита и М.Б. (овдје тужени), као прималац кредита, те судужници: „В.-Н. С.“ д.о.о. Б.Л. и Н.П. закључили уговор о кредиту број 0700101341, на основу којег је туженом исплаћен кредит у износу од 100.000,00 KM на периоду од 84 мјесеца а уговорено је враћање кредита у ануитетима (у мјесечном износу од по 1.806,65 KM) и право даваоца кредита на раскид уговора ако дужник не плати два ануитета по кредиту (члан 8. уговора); да су истог дана Н.Б. Б.Л., као повјерилац, тужени (као главни дужник), поменути судужници и тужитељ (као јемац – платац), закључили уговор о јемству којим је тужитељ јемчио да ће, ако главни дужник не врати кредит у складу са уговором, у року од 8 дана вратити кредит повјериоцу; да је до кашњења туженог у враћању кредита дошло 2011. године; да према налазу финансијског вјештака С.С. потраживање тужитеља према туженом на име враћеног кредита по основу уговора о јемству износи 47.962,00 KM, од чега је: износ од 1.791,00 KM уплаћен 30.6.2011. године, износ од 1.250,00 KM дана 18.7.2011. године, износ од 8.316,26 дана 27.9.2011. године, износ од 1.800,00 KM дана 29.12.2011. године и износ од 34.894,83 KM дана 28.6.2012. године, а да камата обрачуната на наведене износе за период – од дана уплате сваког појединачног износа до 31.5.2016. године износи укупно 41.616,85 KM; да је тужитељ тужбу у овој правној ствари поднио 19.6.2012. године којом је тражио исплату износа од 13.067,17 KM (на име отплате кредита извршене у 2011. години) са законском затезном каматом у износу од 12.980,33 KM, а да је на припремном рочишту (5.4.2016. године), преиначио тужбу повећањем тужбеног захтјева за износ од 34.894,83 KM са законском затезном каматом.

Полазећи од утврђења да тужени није вршио уредно обавезу враћања кредита (исти није отплаћивао већ од 2011. године, како је сам у исказу саслушан као парнична странка навео) и да је тужитељ отплатио дуг туженог према даваоцу кредита у утуженом износу, првостепени суд је закључио да је сагласно одредби члана 1003. Закона о облигационим односима ("Службени лист СФРЈ", број 29/78, 39/85 и 57/89, те "Службени гласник Републике Српске" број 17/93, 3/96 и 39/03 и 74/04, даље: ЗОО), потраживање Банке (као повјериоца) прешло на тужитеља (као јемца) па је, налазећи да није основан приговор туженог о застарјелости предметног потраживања (с обзиром да је уговор о кредиту закључен 30.6.2010. године а тужба поднесена 19.6.2012. године), примјеном наведене одредбе члана 1003. и члана 1013. ЗОО, усвојио захтјев тужитеља као у изреци пресуде.

Другостепени суд је на основу одредбе члана 217. став 2. и 3. Закона о парничном поступку („Службени гласник Републике Српске“, број 58/03 до 61/13, даље: ЗПП) отворио расправу, ради отклањања повреда одредаба парничног поступка учињених пред првостепеним судом (чланова 8, 191. став 4. и члана 228. ЗПП – у вези са уплатама тужитеља у износу од 1.200,00 и од 34.894,38 КМ) па је, пошто првостепени суд није поступио по упутама из укидног другостепеног рјешења од 9.12.2016. године – омогућио странкама поновно извођење предложених доказа (при чему је позивом на члан 207. и 102. ЗПП одбио приједлог туженог за извођење нових доказа набројаних на страни 3 расправног записника). За разлику од првостепеног суда, према схватању другостепеног суда, предметно потраживање тужитеља (као јемца) који у овом поступку има положај повјериоца (даваоца кредита), представља регресно потраживање ануитета кредита које застарјева у трогодишњем року из члана 372. ЗОО, па како је застарјелост почела тећи 28.6.2012. године (када је тужитељ уплатио спорни износ од 34.894,00 КМ), застарни рок је истекао са даном 29.6.2015. године, то јесте, прије него што је потраживање овог износа утужено (дана 5.4.2016. године). Из ових разлога је, усвајањем жалбе туженог првостепену пресуду преиначио и тужбени захтјев тужитеља за исплату износа од 34.894,00 КМ са законском затезном каматом у износу од 28.636,46 КМ, одбио као неоснован.

Другостепена пресуда у одбијајућем дијелу тужбеног захтјева тужитеља донесена је уз погрешну примјену материјалног права.

Одредбом члана 1003. ЗОО прописано је, да на јемца који је намирио повјериочево потраживање, прелази то потраживање са свим споредним правима и гаранцијама његовог испуњења.

Из наведене законске одредбе произлази, да када јемац намири повјериочево потраживање, долази *ex lege*, до персоналне суброгације, гдје је јемац суброгиран у потраживању које повјерилац има према главном дужнику.

Према одредби члана 1013. ЗОО јемац који је исплатио повјериоцу његово потраживање може захтијевати од дужника да му накнади све што је исплатио за његов рачун, као и камату од дана исплате.

Сагласно напријед наведеном, спор по тужби јемца против дужника, за кога је јемац испунио обавезу према повјериоцу (као што је овдје случај), рјешава се примјеном прописа о персоналној суброгацији, а не примјеном прописа који уређују однос јемца и повјериоца.

Из утврђеног чињеничног стања произлази да је уговором о кредиту број 0700101341 који је закључен између „Н.Б.“ а.д. Б.Л. (давалац кредита) и туженог (као дужника) и поменутих судужника, одобрен кредит туженом у износу од 100.000,00 КМ, на рок отплате од 84 мјесеца и да је отплата уговорена у мјесечним ануитетима у износу од по 1.806,65 КМ. Истим уговором је уговорено да корисници кредита дају средстава обезбјеђења за уредно враћање кредита која су набројана у члану 3. уговора међу којима је – и уговор о јемству са „С.“ д.о.о. Б.Л. (овдје тужитељ) са изјавом о блокади рачуна и 10 бјанко овјерених налога за пренос средстава и 3 бјанко мјенице са мјеничном изјавом. Чланом 8. уговора је предвиђено, да Банка „задржава право“ на раскидање тог уговора и на потраживање наплате дуга у цијелости, ако корисник кредита из неоправданих разлога не плати два ануитета по кредиту. Тужитељ је истога дана закључио уговор о јемству са даваоцем кредита и дужницима по кредиту, којим се обавезао да ће, уколико дужници не измире обавезе по уговору о кредиту, као јемац платац (солидарни дужник из члана 1004. став 3. ЗОО), измирити те обавезе у року од 8 дана, а уговорена су и средства обезбјеђења, као у уговору о кредиту.

Према томе, уговором о кредиту отплата кредита јесте уговорена у ануитетима. Међутим, код чињенице да су у конкретном случају испуњени услови из члана 8. уговора за раскид уговора о кредиту (због неплаћања два уговорена ануитета), а да је уговор раскинут, произлази из картице коју је давалац кредита водио на име туженог (као свог комитента) за период од 30.6.2010. године до 31.12.2012. године, која је саставни дио налаза финансијског вјештака. Према тој картици тужени је од закључења уговора о кредиту (30.6.2010. године) до 30.6.2011. године (када је прву уплату износа од 1.791,00 КМ извршио тужитељ – као јемац, на име отплате предметног кредита) уплатио износ од 999,17 КМ, на име камата за један мјесец грејс периода – који је уговорен у трајању од три мјесеца и уплатио је два уговорена ануитета (5.5.2011. године и 16.5.2011. године) и трећу уплату у износу од 4.000,00 КМ је извршио тек 2.4.2012. године. Из наведеног несумњиво произлази, да је давалац кредита, усљед неиспуњења уговорне обавезе од стране туженог као главног дужника, раскинуо уговор о кредиту, а у прилог овог закључка је и сам начин наплате кредита, која од тужитеља није вршена у ануитетима (уговореним са примаоцем кредита).

Посљедишно томе, раскидом уговора, за наплату доспијева цјелокупан дуг главног дужника по основу уговора о кредиту. Давалац кредита је стога (активирањем уговорених средстава обезбјеђења враћања кредита) отплату кредита вршио на терет средстава тужитеља, као јемца а наплата је вршена у износима новчаних средстава која су, у сваком од наведених пет случајева наплате, била положена на рачуну тужитеља.

Код оваквог стања ствари и чињенице да код суброгације коју прописује одреда члана 1003. ЗОО, на јемца који је намирио потраживање повјериоца (овдје банке, као даваоца кредита), прелази то потраживање са свим споредним правима и гаранцијама његовог испуњења; да дејство суброгације наступа по самом закону (без посебне форме), у моменту наплате, од стране јемца (у корист даваоца кредита) – траженог износа кредита, од када давалац кредита губи активну легитимацију на страни повјериоца, јер на мјесто њега ступа јемац који је (умјесто дужника) намирио повјериочево потраживање, на тадашњег јемца – као новог повјериоца, прелази то потраживање према главном дужнику, с тим да је обим суброгације одређен висином отплаћеног кредита.

Имајући у виду да је између уговорних страна уговорена отплата кредита путем ануитета и да отплата није вршена на тако уговорени начин, већ у облику дјелимичних отплата, повременим намирењем главнице и камата – у неједнаким износима отплате,

регресно потраживање тужитеља, који је ступио на мјесто повјериоца, према главном дужнику (чији је дуг отплатио), не застаријева у трогодишњем року прописаном за повремена потраживања (члан 372. ЗОО), него у општем застарном року од 10 година (члан 371. ЗОО). Ово из разлога што се овдје не ради о потраживању анuitета као повремених потраживања него о потраживању неједнаких износа отплате кредита назначених у изреци нижестепених пресуда, који су плаћени даваоцу кредита у различитим временским размацима, на што се справом указује у ревизији тужитеља.

Овакав закључак слиједи из самог дејства раскида уговора прописаног одредбом члана 132. став 3. ЗОО. Како је предметни уговор (како је већ речено) раскинут, које питање се тиче правилне примјене материјалног права, на основу чињеничног стања утврђеног од стране нижестепених судова, враћање повјериоцу (даваоцу кредита), а тиме и тужитељу који је суброгиран у потраживању које он има према главном дужнику, кредитних средстава датих дужнику (туженом) не врши се према одредбама уговора, већ у цјелокупном плаћеном износу. Зато, ни по овом основу нема мјеста примјени одредбе члана 372. ЗОО за оцјену застарјелости спорног потраживања тужитеља уплаћеног даваоцу кредита 28.6.2012. године, за које је тужбени захтјев постављен дана 5.4.2016. године, како је погрешно схватање у побијаној пресуди изразио другостепени суд, на што се правилно указује у ревизији тужитеља.

Из наведених разлога а на основу одредбе члана 250. став 1. ЗПП овај суд је правилном примјеном материјалног права, на правилно и потпуно утврђено чињенично стање, другостепену пресуду у одбијајућем дијелу преиначио, као у изреци ове пресуде.

Када суд преиначи одлуку против које је поднијет правни лијек, одлучиће о трошковима цијелог поступка (члан 397. став 2. ЗПП). Тужитељ је захтјев за накнаду трошкова поступка поставио на главној расправи 27.4.2017. године, који је првостепени суд усвојио пресудом од 24.5.2017. године у износу од 6.704,10 КМ, па како тужени у жалби против те првостепене пресуде, ни једном ријечју није оспорио одлуку о трошковима поступка, има се узети да су исти том пресудом правилно обрачунати. Тужитељ је на расправи пред другостепеним судом поставио захтјев за накнаду трошкова поступка за заступање у износу од 750,00 КМ и за накнаду трошкова ревизионог поступка у износу од 842,40 КМ, па како је захтјев за накнаду трошкова поступка постављен сагласно Тарифи о наградама и накнадама за рад адвоката („Службени гласник Републике Српске“ број 68/05) а тужитељ је успио у овом спору, досуђена му је накнада трошкова поступка у износу од 8.296,50 КМ (члан 386. став 1, члан 387. став 1. и члан 397. став 2. ЗПП).

Ревизија туженог није дозвољена.

Према одредби члана 254. ЗПП странке могу изјавити ревизију и против рјешења другостепеног суда којим је поступак правоснажно завршен (став 1.), а у поступку поводом ревизије против рјешења примјењују се одредбе овог закона о ревизији против пресуде (став 4.).

У конкретном случају тужени ревизијом побија другостепено рјешење у дијелу одлуке о трошковима поступка.

Захтјев за накнаду трошкова парничног поступка је споредно потраживање које зависи од врсте и обима процесних радњи странака предузетих за остварење главног захтјева и од њиховог успјеха у спору поводом тог захтјева тако да, само ако се ревизијом

побија одлука о главном захтјеву испитује се и одлука о трошковима спора јер зависи од одлуке о главном захтјеву.

Ревидент се позвао на одредбу члана 237. став 3. ЗПП, сматрајући да одлука у овом спору зависи од рјешавања материјално правног питања које је важно за обезбјеђење јединствене примјене права и равноправности свих у његовој примјени. Међутим, како против одлуке о трошковима поступка ревизија није уопште дозвољена, супротно приједлогу ревидената, нема мјеста ни примјени одредбе члана 237. став 3. ЗПП.

Зато је ревизија туженог одбачена као недозвољена, на основу одредбе члана 247. став 1. и . 2. ЗПП, у вези са чланом 254. став 1. и 4. истог закона.

Захтјев туженог за накнаду трошкова састава одговора на ревизију у износу од 1.125,00 КМ је одбијен, јер се не ради о нужном трошку у смислу одредбе члана 387. став 1. ЗПП.

Предсједник вијећа
Дарко Осмић

Тачност отправка овјерава
Руководилац судске писарнице
Амила Подрашчић